

2. *Голотюк О.В.* Система вищої освіти Франції. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/421/%D0%92%D0%B8%D1%89%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%A4%D1%80.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 27.09.2020).
3. *Козак Л.* Особливості університетської освіти у Франції. Освітологічний дискурс. 2017. № 1-2 (16-17). С. 96-105.
4. *Козак Л.В.* Розвиток університетської освіти: навчання на основі дослідження. Освітологічний дискурс. 2016. № 2 (14). С. 38-50.
5. *Лубянський О.В.* Особливості системи вищої освіти у Франції. Педагогічна освіта : теорія і практика : зб. наук. праць К.: Видавництво ВД «Екмо», 2009. Вип. 3. С.130-133.
6. *Стискун С.В.* Досвід Франції в управлінні університетською освітою. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. 2017. Вип. 259. С. 247-251.
7. *Хміль О.* Особливості системи вищої освіти у Франції. Молодь і ринок. 2010. № 9 (68). С. 95-99.
8. *Шаповалова Л.В.* Чинники, що впливають на реформування змісту університетської освіти сучасної Франції. Педагогічний альманах. 2018. Вип. 37. С. 217-222.

Катерина ЯРЕСЬКО

РОЗВИТОК ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

Запровадження Болонського процесу та перехід вітчизняної системи освіти в європейський освітній простір актуалізують проблему вивчення та узагальнення найкращих прикладів зарубіжного досвіду. Тому надбання німецької системи освіти можуть стати корисними, адже ця країна порівняно недавно, долаючи соціально-економічні труднощі, шукала вихід для модернізації освіти – основи суспільного розвитку.

Великий внесок у дослідження системи освіти Німеччини зробили російські науковці З. Малькова, Л. Писарева, Б. Вульфсон, Л. Пискунов, О. Єльцова, Т. Яркіна та ін. Всі ці вчені досліджували модернізацію навчальних програм і планів. Різні аспекти німецької моделі підготовки майбутніх педагогів досліджували українські вчені В. Кравець, Т. Мойсеєнко, Л. Пуховська, та ін.

Система німецької освіти почала розвиватися після утворення Римської імперії, коли виникла необхідність у знаннях для охорони своєї Вітчизни тогочасними германськими племенами. Русійними силами для поширення писемності на німецьких землях став розвиток торгівлі та релігія [6, с. 144].

Д. Петер і Е. Тенорт - німецькі фахівці з історії педагогіки, які визнають, що перші навчальні заклади з'явилися в Німеччині приблизно у VII ст. під впливом соціальних процесів. При монастирях створювалися школи, де велика частина часу приділяли читанню латиномовних текстів Біблії, також вивчалась граматики, риторика і діалектика, арифметика, геометрія, астрономія і музика [1, с. 19].

З плином часу саме Німеччина виявилася джерелом релігійно-християнської революції, що стала відома як протестантська «Реформація». Важливих змін у цей період зазнала середня і вища школи. Вищі заклади освіти втратили інтернаціональний характер і перетворились на конфесійно-локальні навчальні заклади.

Наукове обґрунтування організаційних форм професійного навчання в Німеччині має глибокі історичні корені.

Такі видатні німецькі філософи як, Фіхте, Гегель, Кант, – звертали увагу на необхідність трудового і морального виховання. Вони вважали, що це є першими важливими чинниками у підготовці майбутніх фахівців.

У першій половині ХХ століття розвиток освіти Німеччини відбувався за умов підготовки Другої світової війни та у післявоєнні роки хаосу. В цей час, Західна

Німеччина поклала в основу зразки європейської християнської цивілізованості, науки і освіти, а Східна обрала федеральний принцип державної організації.

Ближче до 80-х років, вища освіта ФРН розподілилася на два напрями – класичні і технічні університети та неуніверситетські заклади (найчастіше – вищі фахові школи). Майже вся вища освіта була безкоштовною, оскільки представлена державними закладами. Відсутність вступних іспитів є характерною ознакою освітньої системи ФРН, також стипендії і надання гуртожитку були і залишаються рідкістю [5, с. 22-26].

У Німеччині діє схема, за якою переважним працедавцем викладачів є регіональні влади. А ось, приватні вищі навчальні заклади, мають право вільного набору працівників. Відповідно до цивільного і трудового права педагогічний колектив у цих закладах працює за контрактами, які складаються на певний період з опікунськими радами або юридичними власниками.

Педагоги вважаються державними службовцями. Такий статус для робітників освіти означає, працевлаштування за конкурсним набором з досить жорсткими умовами до кандидатів з постійною оцінкою їх діяльності без котрої неможливе службове просування.

Ідеями сучасних змін в керуванні освітою в загальноєвропейському освітньому просторі є передова децентралізація, перерозподіл прав і відповідальності за прийняття рішень між різними рівнями управління, делегування більших прав у цій галузі суспільству є визначальними.

Управління освітою здійснюється на трьох рівнях: центральному або верхньому, регіональному і місцевому. Вагомим показником становища учителів є їх оплата праці. В системах класифікацій місць на державній службі учителі відносяться до «середньої ланки» і користуються привілейованим становищем.

Довга тривалість підготовки для здобуття вищої освіти запроваджена у Німеччині з метою збільшення успішності виконання досить складних навчальних планів вищих навчальних закладів. Мережа установ для надання освіти включає інституції вищого рівня – університети (*Universiteten*), технічні університети і вищі школи (*Technische Hochschulen/Universiteten*), педагогічні вищі школи (*Pedagogische Hochschulen*), теологічні вищі школи (*Theologische Hochschulen*) і вищі школи мистецтв (*Kunsthochschulen*), неуніверситетські установи - вищі фахові школи або університети прикладних наук (*Fachhochschulen*), також фахові академії (*Berufsakademie*), там підготовка проводиться за дуальним правилом поєднання навчання зі стажуванням на підприємстві.

Головними чинниками, що визначають зміст освіти на сучасному етапі є: забезпечення процесу інтеграції педагогічних шкіл з університетами; баланс теоретичної і практичної підготовки учительських кадрів; направленість навчального процесу навчальних закладів на розвиток творчого потенціалу особистості [4, с. 5-8].

Демократична реформа 1998 року у Німеччині, надала суспільствознавчим дисциплінам нового гуманістичного змісту. Найбільш суттєво ці новації відбилися на викладанні історії. З точки зору на всесвітній історичний контекст було заново розглянуто історію Німеччини [2, с. 216]. Ще одним вагомим напрямом модернізації є екологізація педагогіки. Екологічна освіта поєднується з хімією, біологією, фізичним вихованням і входить до складу основних предметів, в той час, як в Україні вона виокремлюється у спеціальні курси.

Атрибутом ХХ століття став подальший розвиток післядипломної педагогічної освіти. В Європі вона зародилася в кінці ХІХ ст. і довгий час, під грифом неформального статусу, функціонувала на добровільних засадах. У нинішньому її розумінні, післядипломна освіта викладачів лише починає укладатися і набувати певного теоретичного та практичного виразу.

У більшості земель завдання післядипломної освіти та підготовки педагогів визначаються законами про школу (Гамбург, Нижня Саксонія, Рейнланд-Пфальц, Саксонія-Анхальт) і про підготовку вчителів (Баварія, Берлін, Бремен, інші). Подальша регуляція стосовно політики набору на курси, змісту, кінцевих результатів, оцінювання тощо здійснюється за допомогою документів різного типу – декретів, правил, постанов, наказів і т.ін. [3, с. 18].

Характерною ознакою сьогодення є посилення міжнародного профілю німецьких університетів, причиною якого є такі передумови: бальна система оцінювання успішності, уведення нових навчальних курсів, присудження ступенів бакалавра чи магістра та ін.

Отже, зараз, багатовіковий розвиток освіти Німеччини, сприяє підготовці висококваліфікованих спеціалістів, які здатні конкурувати на європейському та міжнародному ринках праці. Вища освіта України реформується в умовах євроінтеграційного функціонування. Саме цим визначається потреба вивчення передового досвіду інших країн для підвищення якості професійної підготовки студентів з метою екстраполяції кращих зразків на вітчизняну систему із збереженням власних освітніх традицій.

Список використаної літератури

1. *Гаманюк В. А.* Система підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації у Німеччині: Автореф. Дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / ХДПУ. – Х., 1995.-24 с.
2. *Лавриченко Н. М.* Педагогіка соціалізації: європейські абриси. – К.: ВІРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с.
3. *Олійник В., Синенко С.* Тенденції розвитку післядипломної освіти педагогів у європейських країнах // Шлях освіти. – 2001. – №3 (21). – С.17-20.
4. *Павловська І.* Процес централізованого прийняття рішення та адміністрування щодо впровадження модульної форми навчання при підготовці бакалаврів та магістрів на університетському рівні. Досвід університету м. Піссен, Німеччина: Досвід та проблеми країн Європи з реалізації ідей Болонської конвенції : матеріали міжн. наук.-практ. конф., ч. 1., Біла Церква, 2007. – С. 5-8.
5. *Bauer K.* Pedagogische Professionalitet und Lehrerarbeit // *Pedagogik.* – 1997. – № 4. – S. 22-26.
6. *European Education Thesaurus.* – EURIDICE(www.EURYRICE.ORG/), 1998.-439 p.

Ігор ЛОТИШ

ПЕРЕДОВИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Законодавчим обґрунтуванням, що регулювало діяльність навчального процесу у ФРН в кінцевій декаді ХХ століття, виступали Основний закон та рамковий Закон про вищу школу і Закон про сприяння освіти. Основний та закони загальнодержавного ступеня розкривають тільки загальні положення, засади й вимоги розвитку освітнього процесу у країні. В Основному законі значиться, що об'єднання має право виказувати рамкові розпорядження для законодавства земель з питань громадських переконань та положень у галузі надання вищої освіти. Якщо об'єднання надає розпорядження, то землі повинні в установленій законодавчим актом строки прийняти необхідні зміни до законів та саме закони [1, 7].

Але в попередні роки, будь-яка тема зі галузі культури та освіти не визвала велику кількість згадувань, суперечок і диспутів, як проведена реформа вищої школи, пов'язана з процесом ставлення єдиного європейського освітнього простору. Згідно з показниками за 2005–2007 роки, за недовгий строк Німеччині пощастило ввести сучасні курси і виконати велику роботу зі деталізованого організаційного сприяння нової будови вищої школи; опрацювання змісту навчання за новітніми платформами, кваліфікаційних